

Верховний
Суд

ОГЛЯД

постанов Касаційного
господарського суду у складі
Верховного Суду, прийнятих
у справах про банкрутство
державних підприємств
та підприємств, у статутному
капіталі яких частка державної
власності перевищує 50 відсотків

Рішення, внесені до ЄДРСР, за 2018 - 2020 роки

Зміст

Питання, пов'язані з банкрутством підприємств щодо яких прийнято рішення про приватизацію	4
Питання, пов'язані з банкрутством підприємств, які не підлягають приватизації	25

Перелік уживаних скорочень

КГС ВС	– Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду
КМУ	– Кабінет Міністрів України
ФДМУ	– Фонд державного майна України
ГК України	– Господарський кодекс України
ГПК України	– Господарський процесуальний кодекс України
Закон про банкрутство	– Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом"
КУзПБ	– Кодекс України з процедур банкрутства

1. Питання, пов'язані з банкрутством підприємств щодо яких прийнято рішення про приватизацію

У разі не включення боржника до переліку об'єктів приватизації державної власності, які підлягають приватизації після введення в дію Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна", на боржника не можуть поширюватися норми частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" щодо закриття провадження у справі

КГС ВС розглянув касаційну скаргу ФДМУ на ухвалу Господарського суду Черкаської області від 10.12.2018 та постанову Північного апеляційного господарського суду від 21.02.2019 у справі № 01/1494 (14-01/1494) про банкрутство ПАТ "Черкасиобленерго" і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою Господарського суду Черкаської області від 14.05.2004 порушено провадження у справі № 01/1494 про банкрутство ПАТ «Черкасиобленерго».

Під час розгляду справи у процедурі розпорядження майном боржника, 17.09.2018 від ФДМУ надійшло клопотання про припинення провадження у справі, в якому останній просить суд припинити провадження у справі №01/1494, оскільки боржник є товариством, більш ніж 50 % акцій (часток) якого прямо чи опосередковано належить державі та щодо якого в тому числі КМУ прийнято рішення про приватизацію (Розпорядження КМУ № 96-р від 18.02.2013), що у відповідності до положень абзацу першого статті 4-3 Прикінцевих та перехідних положень Закону про банкрутство є підставою для припинення провадження у справі.

Ухвалою Господарського суду Черкаської області від 10.12.2018, залишеною без змін постановою Північного апеляційного господарського суду від 21.02.2019, у задоволенні клопотання ФДМУ відмовлено.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи ухвалу місцевого господарського суду та постанову апеляційного господарського суду без змін, зазначив таке.

Після внесення змін згідно з Законом України "Про внесення змін до деяких законів України з питань приватизації щодо реалізації положень Державної програми приватизації на 2012 - 2014 роки" від 13.01.2012 №4336-VI, частина п'ята статті 5 Закону України "Про приватизацію державного майна" визначила, що рішення про приватизацію та затвердження умов продажу об'єктів групи «Г» та паливно-енергетичного комплексу приймає КМУ в установленому ним порядку.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що на час видання розпорядження КМУ № 96-р від 18.02.2013 «Про приватизацію об'єктів паливно-енергетичного комплексу та групи Г» Держава Україна в особі ФДМУ здійснює контроль за ПАТ "Українська енергозберігаюча сервісна компанія" та є афілійованою особою щодо зазначеного товариства, то Держава України прямо (володіючи пакетом акцій у статутному капіталі товариства в розмірі 46%) та опосередковано (через ПАТ

"Українська енергозберігаюча сервісна компанія") володіє контрольним пакетом акцій ПАТ "Черкасиобленерго", який разом складає 71% в статутному капіталі товариства.

07.03.2018 набув чинності Закон України "Про приватизацію державного і комунального майна", приписами статті 12 якого визначено «Порядок прийняття рішення про приватизацію».

Згідно з частиною першою наведеної статті рішення про приватизацію об'єкта, який включено до переліку об'єктів державної власності, що підлягають приватизації, приймається державними органами приватизації шляхом видання наказу, але не пізніше 30 днів з дня включення до переліку об'єктів, що підлягають приватизації, за винятком випадку, передбаченого частиною другою цієї статті.

Крім того, відповідно до частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" від 18.01.2018 №2269-VIII, справи про банкрутство боржників, якими є державні підприємства та/або господарські товариства, більше ніж 50 відсотків акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, не порушуються до її завершення. Провадження у справах про банкрутство таких підприємств/господарських товариств, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, підлягає припиненню, крім тих, що ліквідуються за рішенням власника. Справи про банкрутство підприємств/господарських товариств, щодо яких прийнято рішення про завершення приватизації, не можуть порушуватися протягом одного року з дня завершення приватизації з підстав, що виникли до завершення приватизації.

Відповідно до абзацу першого пункту 43 Розділу X "Прикінцеві та перехідні положення" Закону про банкрутство в редакції Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" від 18.01.2018 №2269-VIII, провадження у справах про банкрутство боржників, якими є державні підприємства та/або господарські товариства, більше ніж 50 відсотків акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, підлягає припиненню, крім тих, що ліквідуються за рішенням власника.

Пунктом 3 Розділу V Прикінцевих та перехідних положень Закону України "Про приватизацію державного та комунального майна" встановлено, що акти КМУ і ФДМУ з питань приватизації, прийняті до набрання чинності цим Законом, діють до затвердження КМУ і ФДМУ відповідних актів, передбачених цим Законом.

Пунктом 5 Розділу V Прикінцеві та перехідні положення Закону України "Про приватизацію державного та комунального майна" унормовано, що ФДМУ у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом забезпечує оприлюднення переліків об'єктів, що підлягають приватизації у році набрання чинності цим Законом, в офіційних друкованих виданнях державних органів приватизації, на офіційному веб – сайті ФДМУ.

У відповідності до частини другої розділу V "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна", наказом ФДМУ від 27.03.2018 № 448 "Про внесення змін до деяких наказів

Фонду державного майна України" внесені зміни до наказу ФДМУ від 05.12.2017 № 1839 "Про затвердження Переліку об'єктів груп В, Г, Е, які підлягають продажу в 2018 році".

ПАТ «Черкасиобленерго» в Переліку об'єктів груп В, Г, Е, які підлягають продажу в 2018, затвердженому наказом ФДМУ від 27.03.2018 № 448, (перелік об'єктів, щодо яких рішення про приватизацію було прийнято до набрання чинності Законом України "Про приватизацію державного і комунального майна") відсутнє.

До «Переліку об'єктів великої приватизації державної власності, що підлягають приватизації у 2018», затвердженому розпорядженням КМУ від 10.05.2018 № 358-р, ПАТ «Черкасиобленерго» також не увійшло.

Оскільки, як встановлено судами попередніх інстанцій та про це було зазначено вище, ПАТ «Черкасиобленерго» не включено до переліку об'єктів великої/малої приватизації державної власності, які підлягають приватизації в 2018 році, на боржника не можуть поширюватися норми пункту 4 Прикінцевих та перехідних положень Закону про банкрутство та частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" щодо закриття провадження у справі.

КГС ВС вважає необхідним звернути увагу на те, що як Прикінцевими та перехідними положеннями Закону про банкрутство, так і статтю 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" врегульовано подальше провадження у справах про банкрутство боржників, якими є державні підприємства та/або господарські товариства, більше ніж 50 відсотків акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі.

Як зазначено вище, на момент прийняття КМУ розпорядження 96-р від 18.02.2013, приватизації підлягав державний пакет акцій у розмірі 46 відсотків статутного капіталу ПАТ "Черкасиобленерго" разом з пакетом акцій зазначеного товариства у розмірі 25 відсотків, що належить ПАТ "УкрЕСКО".

ФДМУ звернувся до господарського суду першої інстанції з клопотанням про припинення провадження у справі у вересні 2018.

До клопотання, зокрема, були надані:

виписка про стан рахунку в цінних паперах на 30.03.2018 ПАТ "УкрЕСКО", відповідно до якої останньому належить 37098333 акцій ПАТ "Черкасиобленерго", що становить 25% статутного капіталу товариства;

обмежена виписка про стан рахунку в цінних паперах станом на 02.04.2018, за якою Державі Україна належить 68260990 акцій ПАТ "Черкасиобленерго", що становить 46% статутного капіталу Товариства;

обмежена виписка про стан рахунку в цінних паперах станом на 02.04.2018, відповідно до якої Державі Україна належить 4378 акцій ПАТ "УкрЕСКО", що становить 99,6585% статутного капіталу Товариства.

Наказом ФДМУ від 25.04.2018 № 550 відповідно до законів України "Про Фонд державного майна України", "Про приватизацію державного і комунального майна" на виконання пункту 2 наказу ФДМУ від 27.03.2018 № 447 "Про затвердження переліків об'єктів малої приватизації, що підлягають приватизації в 2018 році",

прийнято рішення про приватизацію державного пакета акцій розміром 99,6585% статутного капіталу ПАТ "УкрЕСКО", що становить 4378 штук акцій.

Станом на час розгляду справи в судах першої та апеляційної інстанцій - інформація щодо стану процесу приватизації ПАТ "УкрЕСКО" відсутня.

За відсутності такої інформації, відсутні і підстави для висновку, що на момент звернення ФДМУ з клопотанням про припинення провадження у цій справі, статутний капітал ПАТ "Черкасиобленерго" не змінився, в частині акцій ПАТ "УкрЕСКО", за інформацією по виписках станом на 30.03.2018 та 02.04.2018.

Відтак, відсутні підстави для висновку про можливість застосування Прикінцевих та перехідних положень Закону про банкрутство (пункт 4) та частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" щодо закриття провадження у справі, до ПАТ "Черкасиобленерго" як до боржника, який є державним підприємством та/або господарські товариства, більше ніж 50 відсотків акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, щодо яких прийнято рішення про приватизацію.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 09.07.2019 у справі № 01/1494 (14-01/1494) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83177742>.

Господарські суди, які здійснюють провадження у справах про банкрутство боржників, якими є державні підприємства та/або господарські товариства, більше ніж 50 відсотків акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, повинні враховувати обов'язкову вимогу законодавця та застосувати імперативні вимоги частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" щодо припинення (закриття) провадження у таких справах у разі прийняття компетентним органом рішення про приватизацію державного підприємства-боржника на будь-якій стадії провадження у справі, незалежно від того, яка судова процедура банкрутства застосовується до боржника і на яких стадіях розгляду перебуває ця справа про банкрутство (розпорядження майном, санація, ліквідація)

КГС ВС розглянув касаційну скаргу ТОВ "Торговий Дім "Євразія" на постанову Південно-західного апеляційного господарського суду від 02.10.2019 у справі № 5/31-Б-09 про банкрутство ВАТ "Херсонський бавовняний комбінат" і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою Господарського суду Херсонської області від 18.05.2009 порушено провадження у справі № 5/31-Б-09 про банкрутство ВАТ "Херсонський бавовняний комбінат".

ФДМУ звернувся до суду першої інстанції з клопотанням про закриття провадження у справі про банкрутство ВАТ "Херсонський бавовняний комбінат".

Ухвалою Господарського суду Херсонської області від 24.07.2019, зокрема, задоволено клопотання ФДМУ та провадження про банкрутство ВАТ "Херсонський бавовняний комбінат" закрито.

Постановою Південно-західного апеляційного господарського суду від 04.11.2019 ухвалу Господарського суду Херсонської області від 24.07.2019 скасовано. У клопотанні ФДМУ про закриття провадження у справі відмовлено, справу направлено до Господарського суду Херсонської області для продовження розгляду.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, скасовуючи постанову апеляційного господарського суду та залишаючи ухвалу місцевого господарського суду без змін, зазначив таке.

Судом першої інстанції встановлено, що Держава Україна в особі ФДМУ володіє акціями у статному капіталі ВАТ "Херсонський бавовняний комбінат" у розмірі 76,7588 %, що підтверджується витягом про стан рахунку у цінних паперах на 26.12.2017 та станом 15.03.2018.

Також, господарським судом першої інстанції встановлено, що відповідно до витягу з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, розмір внеску ФДМУ до статутного фонду ВАТ "Херсонський бавовняний комбінат" – 27 631 грн з 35 997 грн статутного фонду ВАТ "Херсонський бавовняний комбінат", тобто розмір внеску ФДМУ в статутному капіталі боржника становить більше 50 %.

Як вбачається із матеріалів справи та встановлено судом першої інстанції, ФДМУ як центральний орган виконавчої влади із спеціальним статусом, що реалізує державну політику у сфері приватизації, управління об'єктами державної власності, у тому числі корпоративними правами держави щодо об'єктів державної власності, які належать до сфери його управління, прийняв рішення про приватизацію ВАТ "Херсонський бавовняний комбінат" (код ЄДРПОУ 00306710), внаслідок чого, ФДМУ 27.03.2018 видано наказ № 447, згідно з яким ВАТ "Херсонський бавовняний комбінат" включено до переліку об'єктів малої приватизації, що підлягають приватизації в 2018 році та наказ № 1637 від 27.12.2018 "Про затвердження переліку об'єктів, які підлягають малій приватизації у 2019 році", яким продовжено приватизацію об'єктів малої приватизації, що підлягали приватизації у 2018 році відповідно до наказу ФДМУ №477.

Отже, господарським судом першої інстанції встановлено, що з 27.03.2018 ВАТ "Херсонський бавовняний комбінат" перебуває в процесі приватизації.

Враховавши наведене та те, що боржник у даній справі є господарським товариством, в статному капіталі якого більше ніж 50 % акцій, які належать державі, при цьому підприємство боржника – ВАТ "Херсонський бавовняний комбінат" належить до переліку підприємств, що підлягають приватизації, суд першої інстанції дійшов висновку про наявність підстав для задоволення заяви ФДМУ про закриття провадження у справі № 5/31-Б-09 про банкрутство ВАТ "Херсонський бавовняний комбінат" на підставі статті 5 Закону України "Про приватизацію державного та комунального майна", пункту 12 частини першої статті 83 та пункту 4-3 Прикінцевих та перехідних положень Закону про банкрутство.

Згідно з пунктом 12 частини першої статті 83 Закону про банкрутство господарський суд закриває провадження у справі про банкрутство в інших випадках, передбачених законом.

Пунктом 4-3 розділу X "Прикінцеві та перехідні положення" Закону про банкрутство визначено, що провадження у справах про банкрутство боржників, якими є державні підприємства та/або господарські товариства, більше ніж 50 відсотків акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, підлягає припиненню, крім тих, що ліквідуються за рішенням власника.

Відповідно до частини п'ятої статті 12 Закону України від 18.01.2018 № 2269-VIII "Про приватизацію державного і комунального майна", який регулює правові, економічні та організаційні основи приватизації державного і комунального майна та майна, що належить Автономній Республіці Крим, справи про банкрутство боржників, якими є державні підприємства та/або господарські товариства, більше ніж 50 відсотків акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, не порушуються до її завершення. Провадження у справах про банкрутство таких підприємств/господарських товариств, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, підлягає припиненню, крім тих, що ліквідуються за рішенням власника.

Таким чином, господарські суди, які здійснюють провадження у справах про банкрутство боржників, якими є державні підприємства та/або господарські товариства, більше ніж 50 відсотків акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, повинні враховувати обов'язкову вимогу законодавця та застосувати імперативні вимоги частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" (окремо або разом з нормою пункту 4-3 розділу X "Прикінцеві та перехідні положення" Закону про банкрутство) щодо припинення (закриття) провадження у таких справах у разі прийняття компетентним органом рішення про приватизацію державного підприємства-боржника на будь-якій стадії провадження у справі, незалежно від того, яка судова процедура банкрутства застосовується до боржника і на яких стадіях розгляду перебуває ця справа про банкрутство (розпорядження майном, санація, ліквідація).

Отже, для ухвалення рішення про закриття/припинення провадження у справі про банкрутство боржника на підставі частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" необхідним і достатнім є встановлення судом, на підставі поданих сторонами доказів у справі, обставин належності Державі Україна прямо або опосередковано частки акцій цього боржника, що перевищує 50 % акцій, та чинності (на момент ухвалення відповідного судового рішення) прийнятого стосовно боржника рішення про приватизацію.

Аналогічна правова позиція викладена у постановах КГС ВС від 11.10.2018 у справі № 1/17-3666-2011, від 20.06.2019 у справі № 910/3406/18, від 16.10.2019 у справі № 905/338/15, а також у постанові палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС від 12.11.2019 у справі № 10/1106.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 26.02.2020 у справі № 5/31-Б-09 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88245392>.

Частина п'ята статті 12 Закону України "Про приватизацію державного та комунального майна" є самостійною процесуальною нормою імперативного характеру, яка регулює питання провадження у справах про банкрутство підприємств/господарських товариств, щодо яких прийнято рішення про приватизацію та якою встановлено, що провадження у таких справах підлягає припиненню (закриттю), крім тих, що ліквідуються за рішенням власника

КГС ВС розглянув касаційні скарги АТ "Укртрансгаз", арбітражного керуючого Луговського Є.В. та ліквідатора ТОВ "Транснова" Макаренка Є.В. на ухвалу Господарського суду міста Києва від 19.08.2019 та постанову Північного апеляційного господарського суду від 15.10.2019 у справі № 15/76-б-43/624-б про банкрутство ПАТ "Центренерго" і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою Господарського суду міста Києва від 09.02.2004 порушено провадження у справі № 15/76-б про банкрутство ВАТ "Державна енергогенеруюча компанія "Центренерго".

Ухвалою Господарського суду м. Києва від 19.08.2019, залишеною без змін постановою Північного апеляційного господарського суду від 15.10.2019, провадження у справі № 15/76-б-43/624-б про банкрутство ПАТ "Центренерго" закрито.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи без змін оскаржувані рішення судів попередніх інстанцій, зазначив таке.

Розпорядженням КМУ від 07.11.2014 № 1089-р внесено зміни до розпорядження КМУ від 18.02.2013 № 96 "Про приватизацію об'єктів паливно-енергетичного комплексу" та розпорядження КМУ від 03.04.2013 № 204 "Про затвердження планів розміщення акцій підприємств паливно-енергетичного комплексу". Таким чином, прийнято рішення про приватизацію державного пакета акцій ПАТ "Центренерго" та затверджено план розміщення акцій товариства, згідно з яким державний пакет акцій у кількості 289 205 117 штук, що становить 78,289 % статутного капіталу товариства, підлягає продажу за конкурсом з відкритістю пропонування ціни за принципом аукціону.

Відповідно до розпорядження КМУ від 17.06.2015 № 626-р приватизація ПАТ "Центренерго" здійснюється із залученням радника в установленому законодавством порядку.

07.03.2018 набрав чинності Закон України "Про приватизацію державного і комунального майна".

На виконання положень вказаного Закону, 12.03.2018 ФДМУ прийнято наказ "Про організацію продажу акцій Публічного акціонерного товариства "Центренерго" (код за ЄДРПОУ 22927045)" № 383.

10.05.2018 розпорядженням КМУ "Про затвердження переліку об'єктів великої приватизації державної власності, що підлягають приватизації у 2018 році" № 358-р державний пакет акцій 78,289 % ПАТ "Центренерго" включений до об'єктів великої приватизації державної власності, що підлягають приватизації у 2018 році.

03.10.2018 розпорядженням КМУ "Про затвердження умов продажу державного пакета акцій публічного акціонерного товариства "Центренерго" за конкурсом з відкритістю пропонування ціни за принципом аукціону" від № 756-р затверджено умови продажу державного пакета акцій ПАТ "Центренерго" за конкурсом з відкритістю пропонування ціни за принципом аукціону.

29.10.2018 на офіційному сайті ФДМУ та офіційному друкованому виданні Віснику Приватизації № 87 (1211) оприлюднене Інформаційне повідомлення ФДМУ про проведення конкурсу з відкритістю пропонування ціни за принципом аукціону з продажу пакета акцій ПАТ "Центренерго".

13.12.2018 наказом ФДМУ "Про підсумки конкурсу з відкритістю пропонування ціни за принципом аукціону з продажу пакета акцій публічного акціонерного товариства "Центренерго" (код за ЄДРПОУ 22927045)" № 1572 визначено вважати таким, що не відбувся, конкурс з відкритістю пропонування ціни за принципом аукціону з продажу пакета акцій ПАТ "Центренерго" розміром 78,289 % статутного капіталу та кількістю акцій 289 205 117 штук, оголошений в газеті "Відомості приватизації" від 29.10.2018 N 87(1211); доручено конкурсній комісії, створеній наказом ФДМУ від 20.06.2018 № 831 "Про створення конкурсної комісії з продажу за конкурсом з відкритістю пропонування ціни за принципом аукціону пакета акцій публічного акціонерного товариства "Центренерго" (код за ЄДРПОУ 22927045) (із змінами), провести повторний продаж пакета акцій ПАТ "Центренерго".

16.01.2019 розпорядженням КМУ "Про затвердження переліку об'єктів великої приватизації державної власності" № 36-р затверджено перелік об'єктів великої приватизації державної власності, до якого, зокрема внесено ПАТ "Центренерго" (код 22927045). Визначено продовжити приватизацію об'єктів державної власності, включених до переліку, рішення про приватизацію яких були прийняті у 2018.

10.04.2019 розпорядженням КМУ "Про внесення зміни у додаток 17 до розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.04.2013 № 204" були внесені зміни у додаток 17 до розпорядження КМУ від 03.04.2013 № 204 "Про затвердження планів розміщення акцій підприємств паливно-енергетичного комплексу" – а саме перенесено строк розміщення акцій ПАТ "Центренерго" до 30.09.2019.

Вказані акти є чинними та не скасованими у встановленому порядку.

Частиною другою розділу V "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" встановлено, що приватизація (продаж) об'єктів, щодо яких рішення про приватизацію було прийнято до набрання чинності цим Законом, здійснюється та завершується відповідно до вимог цього Закону, крім об'єктів, за якими: дата проведення аукціону,

конкурсу, викупу, продажу пакетів акцій (часток, паїв) господарських товариств, зазначена в опублікованому інформаційному повідомленні про продаж державного або комунального майна, припадає на день після набрання чинності цим Законом; після завершення процедури продажу відбувається оформлення договору купівлі-продажу; на момент прийняття рішення про їх приватизацію належали до об'єктів групи Г згідно з класифікацією об'єктів приватизації, встановленою Законом України "Про приватизацію державного майна", та щодо яких є дійсною оцінка, або КМУ визначено радника для надання послуг з підготовки до приватизації та продажу об'єктів приватизації за результатами проведення конкурсу.

КМУ розпорядженням від 10.05.2018 № 358-р затвердив перелік об'єктів великої приватизації державної власності, що підлягають приватизації у 2018 році, а розпорядженням від 16.01.2019 № 36-р затвердив перелік об'єктів великої приватизації державної власності, до яких включено, в тому числі, ПАТ "Центренерго" та встановив, що його приватизація здійснюється відповідно до абзацу четвертого пункту 2 розділу V "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна".

Судом першої інстанції, з яким погодився і апеляційний господарський суд, закрито провадження у даній справі на підставі, зокрема, частини 5 статті 12 Закону України "Про приватизацію державного та комунального майна" № 2269, який на думку скаргників не може бути застосований до спірних правовідносин з тих підстав, що приватизація боржника здійснюється за нормами Закону України "Про приватизацію державного майна" № 2163.

Згідно з частиною п'ятою статті 12 Закону України "Про приватизацію державного та комунального майна" справи про банкрутство боржників, якими є державні підприємства та/або господарські товариства, більше ніж 50 відсотків акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, не порушуються до її завершення. Провадження у справах про банкрутство таких підприємств/господарських товариств, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, підлягає припиненню, крім тих, що ліквідуються за рішенням власника. Справи про банкрутство підприємств/господарських товариств, щодо яких прийнято рішення про завершення приватизації, не можуть порушуватися протягом одного року з дня завершення приватизації з підстав, що виникли до завершення приватизації.

Зі змісту вказаної норми вбачається, що хоча цей Закон і є законом який містить норми матеріального права в цілому, проте у частині п'ятій статті 12 Закону міститься норма процесуального права, яка регулює питання провадження у справах про банкрутство підприємств/господарських товариств, щодо яких прийнято рішення про приватизацію та якою встановлено, що провадження у таких справах підлягає припиненню, крім тих, що ліквідуються за рішенням власника.

Частиною другою розділу V "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" визначено порядок застосування загальних норм цього закону саме щодо приватизації (продажу) об'єктів, а не щодо вирішення процесуальних питань у справах про банкрутство.

З огляду на викладене, судами попередніх інстанцій правомірно застосовано до спірних правовідносин приписи частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного та комунального майна", як самостійну процесуальну норму імперативного характеру, чинну на момент вчинення процесуальної дії (розгляд клопотання ФДМУ та закриття провадження у справі).

На відміну від частини другої розділу V "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна", пункт 1-1 Прикінцевих та перехідних положень (X розділ) Закону про банкрутство (в редакції, що діє з 19.01.2013) регулює саме застосування редакцій Закону до провадження у справах про банкрутство, а тому, хоча пункт 4-3 розділу X Закону про банкрутство в редакції чинній з 19.01.2013 є нормою процесуального права викладеною в нормі матеріального права, як і частина п'ята статті 12 Закону України "Про приватизацію державного та комунального майна", проте з огляду на особливості застосування вказаних Законів, передбачених в Прикінцевих та перехідних положеннях останніх, пункт 4-3 розділу X Закону про банкрутство в редакції чинній з 19.01.2013 не може бути застосовано до спірних правовідносин.

Наведеного не було враховано судами попередніх інстанцій, а тому останніми помилково застосовано до спірних правовідносин положення пункту 4-3 розділу X Закону про банкрутство в редакції чинній з 19.01.2013.

Разом з тим, вказана помилка судів першої та апеляційної інстанцій не призвела до ухвалення неправильного рішення, а відтак не може бути підставою для зміни чи скасування рішень судів, оскільки судами попередніх інстанцій було правомірно застосовано до спірних правовідносин частину п'яту статті 12 Закону України "Про приватизацію державного та комунального майна" як самостійну процесуальну норму імперативного характеру, яка містить вказівки щодо закриття провадження у справі про банкрутство.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 03.12.2019 у справі № 15/76-б-43/624-б можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86305043>.

Нормами пункту 3 розділу V "Прикінцеві та Перехідні положення" Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" встановлено, що акти КМУ і ФДМУ з питань приватизації, прийняті до набрання чинності цим Законом, діють до затвердження КМУ і ФДМУ відповідних актів, передбачених цим Законом. Для ухвалення рішення про закриття/припинення провадження у справі про банкрутство боржника на підставі частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" необхідним і достатнім є встановлення судом на підставі поданих сторонами доказів у справі обставин належності Державі Україна прямо або опосередковано частки акцій цього боржника, що перевищує 50 % акцій, та чинності (на момент ухвалення відповідного судового рішення) прийнятого стосовно боржника рішення про приватизацію

КГС ВС розглянув касаційну скаргу Головного управління ДФС у Луганській області на ухвалу Господарського суду Луганської області від 21.01.2019

та постанову Східного апеляційного господарського суду від 07.05.2019 у справі № 10/1106 про банкрутство ВАТ "Северодонецький приладобудівний завод" і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою Господарського суду Луганської області від 12.05.2003 порушено провадження у справі про банкрутство ВАТ "Северодонецький приладобудівний завод".

Ухвалою від 30.01.2014 визнано боржника банкрутом і відкрито ліквідаційну процедуру.

Ухвалою від 21.01.2019, залишеною без змін постановою Східного апеляційного господарського суду від 07.05.2019, припинено провадження у справі з огляду на те, що Держава Україна в особі ФДМУ є власником пакета акцій Боржника в розмірі 55,778 % від статутного капіталу цієї особи, а 10.07.1995 ФДМУ ухвалив рішення у формі наказу № 39-ДП 121 "Про прийняття рішення щодо приватизації об'єкта" щодо приватизації боржника, докази скасування якого відсутні, а також з урахуванням прямої вказівки закону (пункт 4-3 Розділу X "Прикінцеві та перехідні положення" Закону про банкрутство) щодо припинення провадження у справах про банкрутство боржників, якими є господарські товариства, більше ніж 50 % акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, щодо яких прийнято рішення про приватизацію.

Погодившись із цими висновками місцевого суду, апеляційний суд додав, що згідно з додатком № 1 до постанови КМУ від 15.05.1995 № 343 боржник включений до переліку відкритих акціонерних товариств, акції яких будуть запропоновані до продажу в 1995 році.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи без змін оскаржувані рішення судів попередніх інстанцій, зазначив таке.

Згідно з пунктом 12 частини першої статті 83 Закону про банкрутство господарський суд закриває провадження у справі про банкрутство в інших випадках, передбачених законом.

Пунктом 4-3 розділу X "Прикінцеві та перехідні положення" Закону про банкрутство встановлено, що провадження у справах про банкрутство боржників, якими є державні підприємства та/або господарські товариства, більше ніж 50 відсотків акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, підлягає припиненню, крім тих, що ліквідуються за рішенням власника.

Розділ X "Прикінцеві та перехідні положення" Закону про банкрутство був доповнений, зокрема, пунктом 4-3 згідно з пунктом 10 розділу V "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України від 18.01.2018 № 2269-VIII "Про приватизацію державного і комунального майна".

Відповідно до частини п'ятої статті 12 Закону України від 18.01.2018 № 2269-VIII "Про приватизацію державного і комунального майна", який регулює правові, економічні та організаційні основи приватизації державного і комунального

майна та майна, що належить Автономній Республіці Крим, справи про банкрутство боржників, якими є державні підприємства та/або господарські товариства, більше ніж 50 відсотків акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, не порушуються до її завершення. Провадження у справах про банкрутство таких підприємств/господарських товариств, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, підлягає припиненню, крім тих, що ліквідуються за рішенням власника.

Отже, враховуючи наведений порядок нормотворення, що відбувся у зв'язку з внесенням змін до Закону про банкрутство, КГС ВС дійшов висновку, що положення пункту 4-3 розділу X "Прикінцеві та перехідні положення" Закону про банкрутство не є самостійною підставою для припинення/закриття провадження у справі про банкрутство, оскільки зазначений розділ доповнений цим пунктом згідно з пунктом 10 розділу V "Прикінцеві і перехідні положення" Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" з метою реалізації норми частини п'ятої статті 12 цього Закону.

Тому, норма частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" самостійно застосовується у передбачених нею випадках у справах про банкрутство та є достатньою правовою підставою для припинення/закриття провадження у справі про банкрутство у розумінні пункту 12 частини першої статті 83 Закону про банкрутство стосовно боржників, якими є державні підприємства та/або господарські товариства, більше ніж 50 відсотків акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, щодо яких прийнято рішення про приватизацію.

КГС ВС дійшов висновку, що господарські суди, які здійснюють провадження у справах про банкрутство боржників, якими є державні підприємства та/або господарські товариства, більше ніж 50 відсотків акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, повинні враховувати обов'язкову вимогу законодавця та застосувати імперативні вимоги частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" (окремо або разом з нормою пункту 4-3 розділу X "Прикінцеві та перехідні положення" Закону про банкрутство) щодо припинення (закриття) провадження у таких справах у разі прийняття компетентним органом рішення про приватизацію державного підприємства-боржника на будь-якій стадії провадження у справі, незалежно від того, яка судова процедура банкрутства застосовується до боржника і на яких стадіях розгляду перебуває ця справа про банкрутство (розпорядження майном, санація, ліквідація).

КГС ВС звертається до правової позиції КГС ВС, викладеної, зокрема, в постановах від 11.10.2018 у справі № 1/17-3666-2011, від 20.06.2019 у справі № 910/3406/18, від 16.10.2019 у справі № 905/338/15.

Порядок прийняття рішення про приватизацію передбачений нормами статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна".

Водночас нормами пункту 3 розділу V "Прикінцеві та Перехідні положення" Закону встановлено, що акти КМУ і ФДМУ з питань приватизації, прийняті

до набрання чинності цим Законом, діють до затвердження КМУ і ФДМУ відповідних актів, передбачених цим Законом.

Отже, для ухвалення рішення про закриття/припинення провадження у справі про банкрутство боржника на підставі частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" необхідним і достатнім є встановлення судом на підставі поданих сторонами доказів у справі обставин належності Державі Україна прямо або опосередковано частки акцій цього боржника, що перевищує 50 % акцій, та чинності (на момент ухвалення відповідного судового рішення) прийнятого стосовно боржника рішення про приватизацію.

Винятком з цього правила є боржники, що ліквідуються за рішенням власника.

Обставини здійснення процедури приватизації об'єкта боржника законодавцем до уваги не беруться.

КГС ВС відхилив аргументи скаржника щодо необхідності з'ясування обставин дотримання порядку приватизації державного майна – боржника для вирішення питання про існування підстав для припинення/закриття провадження у справі про банкрутство боржника.

У зв'язку з викладеним, відсутні підстави відступати від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухвалених рішеннях КГС ВС у складі колегії суддів цієї ж палати - в постановках у справах № 905/338/15 та № 1/17-3666-2011.

Ураховуючи викладене та беручи до уваги висновки щодо змагальності та обов'язку доказування у господарському процесі, а також встановлені судами та не спростовані скаржником (зокрема в порядку, передбаченому нормами статті 12 Закону України "Про управління об'єктами державної власності" та Положення) обставини щодо ухвалення ФДМУ рішення про приватизацію боржника, яке не скасоване (у формі наказу від 10.07.1995 №39-ДП "Про прийняття рішення про приватизацію"), щодо розміру в 55,77801 % належних Державі Україна в особі ФДМУ акцій боржника, щодо включення його до переліку об'єктів, які підлягають обов'язковій приватизації у 1995 році, затвердженого постановою КМУ від 15.05.1995 № 343 "Про затвердження переліку об'єктів, що підлягають обов'язковій приватизації у 1995 році" (додаток № 1), КГС ВС погодився з висновками судів першої та апеляційної інстанцій про існування підстав для припинення провадження у справі про банкрутство боржника відповідно до прямої вказівки закону – частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна".

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 12.11.2019 у справі № 10/110б можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86075508>.

Приписами частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" та пункту 4-3 Розділу X Прикінцеві та перехідні положення Закону про банкрутство встановлено імперативну вимогу щодо закриття провадження у справі про банкрутство, порушеного за заявою ініціюючого кредитора до боржника, яким є державне підприємство, щодо якого прийнято рішення про приватизацію, незалежно від того, яка судова процедура банкрутства застосовується до боржника і на яких стадіях розгляду перебуває дана справа про банкрутство

КГС ВС розглянув касаційні скарги розпорядника майна ДП "Дніпровський електровозобудівний завод" Литвина Р. О. та Міністерства економічного розвитку і торгівлі України на ухвалу Господарського суду Дніпропетровської області від 26.12.2018 та постанову Центрального апеляційного господарського суду від 11.04.2019 у справі № 910/3406/18 про банкрутство ДП "Дніпровський електровозобудівний завод" і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою Господарського суду Дніпропетровської області від 26.12.2018, залишеною без змін постановою Центрального апеляційного господарського суду від 11.04.2019, відкрито провадження у справі про банкрутство ДП "Дніпровський електровозобудівний завод".

Місцевий суд встановив, що боржник – ДП "Дніпровський електровозобудівний завод" належить до сфери управління Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, яке було залучено до участі у даній справі про банкрутство №910/3406/18; учасниками справи не надано заперечень проти відкриття щодо державного підприємства – боржника справи про банкрутство, а також доказів на підтвердження включення ДП "Дніпровський електровозобудівний завод" до переліку підприємств, які підлягають приватизації, що б імперативно виключало можливість відкриття щодо боржника провадження у справі про банкрутство.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, скасовуючи оскаржувані рішення судів попередніх інстанцій та ухвалюючи нове рішення про закриття провадження у справі, зазначив таке.

Виходячи з аналізу частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" та пункту 4-3 Розділу X Прикінцеві та перехідні положення Закону про банкрутство, вимога щодо припинення (закриття) провадження у справах про банкрутство боржників, якими є державні підприємства та/або господарські товариства, більше ніж 50% акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, крім тих, що ліквідуються за рішенням власника, є імперативною.

Отже, господарські суди, які здійснюють провадження у справах про банкрутство державних підприємств, повинні враховувати обов'язкову вимогу законодавця щодо закриття провадження у таких справах у разі прийняття компетентним органом рішення про приватизацію державного підприємства-

боржника та застосувати імперативні вимоги пункту 4-3 Розділу X Прикінцеві та перехідні положення Закону про банкрутство щодо припинення (закриття) справ про банкрутство таких підприємств на будь-якій стадії провадження у справі (розпорядження майном, санація, ліквідація).

Апеляційним судом встановлено обставини подання Мінекономрозвитку України також до суду апеляційної інстанції 21.03.2019 клопотання про закриття провадження у справі про банкрутство ДП "Дніпровський електровозобудівний завод" на стадії апеляційного перегляду ухвали місцевого суду про відкриття такого провадження.

Розглянувши зазначене клопотання, суд апеляційної інстанції, з посиланням на приписи пункту 4 частини першої статті 275 ГПК України, відмовив у його задоволенні, виходячи з того, що на момент прийняття місцевим судом у підготовчому засіданні 26.12.2018 ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство ДП "Дніпровський електровозобудівний завод" рішення про приватизацію державного підприємства – боржника, оформлене наказом ФДМУ № 4 від 03.01.2019, ще не було прийнято, а попередній наказ ФДМУ № 776 від 08.06.2018 про приватизацію боржника втратив чинність згідно з наказом ФДМУ № 4 від 03.01.2019. Тому апеляційний суд дійшов висновку про те, що в цілому висновки місцевого суду про можливість відкриття справи про банкрутство боржника були правильними.

КГС ВС не погодився з обґрунтованістю висновків апеляційного суду щодо ухвали місцевого суду про відкриття провадження у справі про банкрутство, виходячи з такого.

Відповідно до наказу ФДМУ від 08.06.2018 № 776 "Про прийняття рішення про приватизацію державного підприємства "Дніпровський електровозобудівний завод" (код ЄДРПОУ 32495626)" було прийнято рішення про приватизацію боржника та його продаж на аукціоні за певних умов. Цей наказ втратив чинність згідно з наказом ФДМУ від 03.01.2019 № 4. Отже, на момент прийняття ухвали місцевого суду 26.12.2018 про відкриття провадження у справі про банкрутство наказ ФДМУ № 776 був чинним, місцевому суду належало ним керуватися та відмовити у відкритті провадження у справі про банкрутство, оскільки докази про прийняття цього наказу були надані місцевому суду разом з клопотанням.

З огляду на таке, ухвала місцевого суду, виходячи з обставин, які існували на момент її прийняття, не відповідала вимогам пункту 4-2 Прикінцевих та перехідних положень Закону про банкрутство та частині п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна", а тому апеляційному суду належало її скасувати.

КГС ВС взяв до уваги те, що на час апеляційного розгляду справи у день скасування наказу ФДМУ № 776 від 08.06.2018 було прийнято новий акт ФДМУ про приватизацію боржника – наказ №4 від 03.01.2019, яким належало керуватися апеляційному суду при вирішенні питання про можливість подальшого провадження у справі про банкрутство на етапі перегляду ухвали суду про відкриття провадження. Наказ ФДМУ № 4 від 03.01.2019 щодо боржника виключав

можливість здійснення провадження у справі про банкрутство згідно з пунктом 4-3 Прикінцевих та перехідних положень Закону про банкрутство та частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна", а зазначені правові норми визначали обов'язок апеляційного суду закрити провадження у справі про банкрутство, ухвалюючи власне рішення внаслідок скасування необґрунтованої ухвали місцевого суду про відкриття провадження у справі про банкрутство. З огляду на зазначене, апеляційний суд дійшов помилкового висновку як про можливість залишення в силі ухвали місцевого суду про відкриття справи про банкрутство, так про подальше здійснення провадження у справі про банкрутство на стадії розпорядження майном, а зазначені у даному пункті норми права були застосовані ним неправильно.

КГС ВС зазначив, що частиною другою статті 11 ГПК України визначено обов'язок господарського суду здійснювати розгляд справ відповідно до законів України, а приписами частини п'ятої статті 12 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" та пункту 4-3 Розділу X Прикінцеві та перехідні положення Закону про банкрутство встановлено імперативну вимогу щодо закриття провадження у справі про банкрутство, порушеного за заявою ініціюючого кредитора до боржника, яким є державне підприємство, щодо якого прийнято рішення про приватизацію, незалежно від того, яка судова процедура банкрутства застосовується до боржника і на яких стадіях розгляду перебуває дана справа про банкрутство. Висновки апеляційного суду про те, що тільки місцевий суд в даному випадку може вирішити питання про закриття провадження у справі про банкрутство, КГС ВС визнав помилковими.

За змістом пунктів 1, 2 наказу ФДМУ № 4 від 03.01.2019 "Про прийняття рішення про приватизацію єдиного майнового комплексу Державного підприємства "Дніпровський електровозобудівний завод" (код за ЄДРПОУ 32495626)" вбачається, що ФДМУ прийнято рішення приватизувати єдиний майновий комплекс ДП "Дніпровський електровозобудівний завод" (м. Дніпро, вул. Орбітальна, 13), перетворивши його в акціонерне товариство шляхом продажу на аукціоні з умовами.

Відтак, здійснюючи касаційний перегляд постанови апеляційного суду 11.04.2019 та ухвали місцевого суду за наслідками проведення підготовчого судового засідання 26.12.2018 та встановивши порушення судами норм матеріального та процесуального права, КГС ВС визнав правильним скасувати ухвалені судами рішення про відкриття провадження у справі та закрити провадження відповідно до пункту 12 частини першої статті 83 Закону про банкрутство, як таке, що було порушено необґрунтовано.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 20.06.2019 у справі № 910/3406/18 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82829525>.

Введення ліквідаційної процедури щодо боржника, як державного підприємства, в цілому не суперечить Закону про банкрутство з огляду на чинні зміни у приватизаційному законодавстві. Однак, за відсутності рішення власника (органу управління) про згоду на здійснення ліквідаційної процедури, провадження у справі про банкрутство такого боржника на стадії ліквідаційної процедури має бути припинено згідно з частиною п'ятою статті 12 Закону №2269-VIII та пункту 4-3 Розділу X "Прикінцеві та перехідні положення" Закону про банкрутство

КГС ВС розглянув касаційні скарги Міністерства аграрної політики та продовольства України та заступника прокурора Львівської області на постанову Господарського суду Івано-Франківської області від 08.05.2018 та постанову Львівського апеляційного господарського суду від 30.07.2018 у справі № Б-11/45-3/270-21/145 про банкрутство Івано-Франківського обласного державного об'єднання спиртової та лікєро-горілчаної промисловості і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою Господарського суду Івано-Франківської області від 08.04.2003 порушено провадження у справі про банкрутство Івано-Франківського обласного державного об'єднання спиртової та лікєро-горілчаної.

Постановою Господарського суду Івано-Франківської області від 08.05.2018, залишеною без змін постановою Львівського апеляційного господарського суду від 30.07.2018, припинено процедуру розпорядження майном Івано-Франківського обласного державного об'єднання спиртової та лікєро-горілчаної промисловості та повноваження розпорядника майна боржника арбітражного керуючого Седлецького О.В., визнано банкрутом Івано-Франківське обласне державне об'єднання спиртової та лікєро-горілчаної промисловості, відкрито ліквідаційну процедуру строком на дванадцять місяців, призначено ліквідатором арбітражного керуючого Седлецького О.В., зобов'язано ліквідатора банкрута провести ліквідаційну процедуру відповідно до вимог Закону про банкрутство та надати суду звіт та ліквідаційний баланс банкрута у строк до 08.04.2019.

Постанова суду першої інстанції про визнання боржника банкрутом мотивована тим, що з проведеного розпорядником майна аналізу фінансового стану боржника вбачається, що доля кредиторських зобов'язань у структурі пасивів постійно зростає та складає більше 99%; низька якість дебіторської заборгованості; дефіцит власного оборотного капіталу зростає; існує неплатоспроможність боржника; відсутня рентабельність виробництва; відсутня можливість відновлення платоспроможності, відсутні пропозиції зі сторони можливих інвесторів та пропозиції щодо санації боржника, відсутня фінансова допомога з боку Міністерства аграрної політики та продовольства України, як органу управління майном боржника, що є підставою для визнання неспроможності боржника відновити свою платоспроможність не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

Суд дійшов висновку, що за відсутності законодавчої заборони на приватизацію Івано-Франківського обласного державного об'єднання спиртової та лікєро-горілочаної промисловості та поширення на нього норм законодавства про банкрутство в повному обсязі відсутні законні підстави для відмови у задоволенні клопотання комітету кредиторів боржника про визнання його банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури, виключно з огляду на те, що КМУ прийнято постанову, яка зазначає про необхідність реорганізації боржника.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи без змін оскаржувані рішення судів попередніх інстанцій, зазначив таке.

Системний аналіз положень частини п'ятої статті 5 Закону про банкрутство (в редакції до 19.01.2013) та статті Закону України "Про приватизацію державного майна" підтверджує те, що на момент порушення провадження у даній справі боржник належав до підприємств, майнові комплекси яких не підлягали приватизації, як такий, що був підприємством лікєро-горілочаної промисловості. Отже, щодо нього не могли застосовуватися такі процедури банкрутства, як ліквідація та санація до моменту виключення боржника з переліку об'єктів, що не підлягали приватизації. Разом з тим, Законом України "Про внесення змін до деяких законів України з питань приватизації щодо реалізації положень Державної програми приватизації на 2012-2014 роки" № 4336-VI від 13.01.2012, який набрав чинності з 18.02.2012, майнові комплекси підприємств спиртової, виноробної та лікєро-горілочаної промисловості було виключено з переліку об'єктів загальнодержавного значення, які не підлягали приватизації, що мало наслідком правову можливість введення процедури санації та ліквідаційної процедури у справах про банкрутство.

Юридичний аналіз Закону про банкрутство (в редакції з 19.01.2013) дозволяє зробити висновок про те, що з прийняттям цього Закону № 4212-VI від 22.12.2011 було внесено ряд змін та доповнень до інших нормативних актів, зокрема, виключено абзац третьої статті 2 Закону України "Про введення мораторію на примусову реалізацію майна" щодо введення мораторію на продаж майна в процесі провадження справи про банкрутство, визначеного статтями 22, 23, 24, 25, 26, 30, частиною одинадцятою статті 42, абзацом 2 частини шостої статті 43 Закону про банкрутство щодо визнання боржника банкрутом, відкриття ліквідаційної процедури і продажу майна підприємства.

Відтак, законодавцем з 19.01.2013 скасовано мораторій на продаж майна боржника, у статутному капіталі якого державна частка становить не менше 25 відсотків, у ліквідаційній процедурі банкрутства.

Юридичний аналіз наступних змін до приватизаційного законодавства, зокрема, Закону України "Про приватизацію державного та комунального майна" № 2269-VIII від 18.01.2018, який діє з 07.03.2018 та був чинним на момент ухвалення судами першої та апеляційної інстанцій оскаржуваних рішень, дозволяє зробити висновок про те, що законодавець не змінив правового статусу підприємств спиртової та лікєро-горілочаної промисловості як об'єктів, що можуть

бути приватизовані, оскільки такі підприємства не передбачені в переліку заборонених до приватизації підприємств згідно з частиною другою статті 4 Закону № 2269-VIII. Разом з тим, законодавець визначив цей Закон, як такий, що має імперативне регулювання щодо підприємств з державною часткою у статутному капіталі більше 50%, що перебувають у процедурах банкрутства, згідно якого провадження у справах про банкрутство таких підприємств/господарських товариств, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, підлягає припиненню, крім тих, що ліквідуються за рішенням власника (частина п'ята статті 12 Закону).

З огляду на таке, КГС ВС зазначив, що введення ліквідаційної процедури щодо боржника, як державного підприємства, в цілому не суперечить Закону про банкрутство з огляду на чинні зміни у приватизаційному законодавстві, однак, за відсутності рішення власника (органу управління), про згоду на здійснення ліквідаційної процедури у справі про банкрутство та виконання ліквідатором вимог постанови КМУ від 28.11.2010 № 672 "Про утворення Державного підприємства спиртової та лікєро-горілкової промисловості", згідно з Додатком № 2 якої передбачено виділ майна боржника, з використанням якого виготовляється підакцизна продукція, провадження у справі про банкрутство такого боржника на стадії ліквідаційної процедури має бути припинено згідно з частиною п'ятою статті 12 Закону № 2269-VIII та пункту 4-3 Розділу X "Прикінцеві та перехідні положення" Закону про банкрутство.

З огляду на встановлення судами тривалості процедури розпорядження майном з 08.04.2003 по 07.05.2018 (понад 15 років), відсутності достатніх активів боржника для задоволення вимог кредиторів, скорочення випуску продукції упродовж останніх трьох років та погіршення майнового стану боржника, відсутності пропозицій щодо санації чи інших пропозицій щодо відновлення платоспроможності боржника, зокрема, й від органу управління боржником, КГС ВС погодився з висновками судів першої та апеляційної інстанцій про можливість введення ліквідаційної процедури щодо боржника у даній справі.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 20.11.2018 у справі № Б-11/45-3/270-21/145 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78929919>.

Вимога про припинення провадження у справах про банкрутство боржників, якими є державні підприємства та/або господарські товариства, більше ніж 50% акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, крім тих, що ліквідуються за рішенням власника (пункт 4-3 Розділу X Прикінцеві та перехідні положення Закону про банкрутство), є імперативною

КГС ВС розглянув касаційні скарги ТОВ "Ставр" та ПАТ "Закритий недиверсифікований корпоративний інвестиційний фонд "Нові технології" на постанову Одеського апеляційного господарського суду від 30.07.2018 у справі № 1/17-3666-2011 про банкрутство ДП "ТВК" і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою Господарського суду Одеської області від 12.09.2012 введено процедуру санації ДП "ТБК".

Ухвалою від 22.05.2018 клопотання Державної служби України з питань регуляторної політики та підприємництва задоволено, провадження у справі про банкрутство ДП "ТБК" закрито.

Постановою Одеського апеляційного господарського суду від 30.07.2018 ухвалу Господарського суду Одеської області від 22.05.2018 скасовано, клопотання Державної служби України з питань регуляторної політики та підприємництва задоволено, провадження у справі про банкрутство ДП "ТБК" закрито.

Постанова суду апеляційної інстанції мотивована тим, що боржник належить до переліку підприємств, що підлягають приватизації. Судом не прийнято до уваги доводи скажників щодо закінчення дії нормативно-правового акта, а саме Державної програми приватизації на 2000 - 2002 роки відповідно до Закону України "Про Державну програму приватизації", на підставі якого був виданий наказ ФДМУ "Про перелік об'єктів, що підлягають приватизації" від 10.02.2011 № 164, оскільки зазначений наказ на даний час є чинним та підтверджений наказом ФДМУ № 447 від 27.03.2018.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи без змін постанову апеляційного суду, зазначив таке.

Принцип змагальності сторін полягає в тому, що сторони у процесі зобов'язані в процесуальній формі довести свою правоту за допомогою поданих ними доказів переконати суд в обґрунтованості своїх вимог чи заперечень.

КГС ВС не прийняв доводи скажників про те, що матеріали справи № 1/17-3666-2011 не містять документальних відомостей, що прямо чи опосередковано більше ніж 50% акцій (часток) у ДП "ТБК" належать державі. При цьому, статутна назва – Державне підприємство "ТБК" не вказує та не підтверджує належним та допустимим чином юридичний факт, а також належність державі у ДП "ТБК" прямо чи опосередковано більше ніж 50% акцій (часток), оскільки судами попередніх інстанцій було досліджено матеріали справи, зокрема, статут ДП "ТБК", з якого вбачається, що боржник заснований на державній власності, діє як державне унітарне комерційне підприємство, входить до сфери управління Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва та є повним правонаступником ДП "Південь". ДП "ТБК" перебуває повністю у державній власності і його корпоратизація не здійснювалася.

При цьому, скажники зазначені власні доводи жодними належними, допустимими та достовірними доказами, відповідно до вимог статей 76-78 ГПК України, під час розгляду справи в судах попередніх інстанцій не спростували. КГС ВС вважає такі доводи скажників необґрунтованими та такими, що спрямовані на переоцінку доказів касаційним судом та виходять за межі повноважень касаційного суду згідно із статтею 300 ГПК України.

Виходячи з аналізу пункту 4-3 Розділу X Прикінцеві та перехідні положення Закону про банкрутство, вимога про припинення провадження у справах про

банкрутство боржників, якими є державні підприємства та/або господарські товариства, більше ніж 50% акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, щодо яких прийнято рішення про приватизацію, крім тих, що ліквідуються за рішенням власника, є імперативною.

З огляду на таке, КГС ВС погодився з висновками апеляційного суду про наявність підстав для закриття провадження у справі № 1/17-3666-2011 про банкрутство ДП "ТБК", скасування мораторію на задоволення вимог кредиторів ДП "ТБК", припинення процедури санації та повноважень арбітражного керуючого.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 11.10.2018 у справі № 1/17-3666-2011 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77821196>.

2. Питання, пов'язані з банкрутством підприємств, які не підлягають приватизації

При вирішенні питання щодо подальшої процедури банкрутства, що підлягає застосуванню до боржника, за наслідками спливу встановленого законом та ухвалою суду строку, на який вводиться процедура розпорядження майном, судам належить враховувати тривалість процедури розпорядження майном на момент ухвалення рішення про подальшу процедуру банкрутства, а також обставини (якщо вони мали місце), що обумовили тривалу процедуру розпорядження майном – понад встановлену законом

КГС ВС розглянув касаційну скаргу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України на постанову Східного апеляційного господарського суду від 05.12.2019 у справі № 922/1200/18 про банкрутство ДП "Дублянський спиртовий завод" і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 21.05.2018 відкрито провадження у справі про банкрутство ДП "Дублянський спиртовий завод".

Ухвалою від 09.10.2019 закрито провадження у справі про банкрутство через ненадходження протягом всього періоду застосованої щодо боржника процедури розпорядження майном (один рік і чотири місяці) пропозицій щодо укладення мирової угоди, застосування процедури санації та через заборону для застосування судом відносно боржника передбачених законом подальших процедур банкрутства у зв'язку із включенням боржника до переліку підприємств, що не підлягають приватизації.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 05.12.2019 скасовано ухвалу Господарського суду Харківської області від 09.10.2019, справу направлено до суду першої інстанції для продовження розгляду з мотивів відсутності передбачених законом підстав для закриття провадження у справі про банкрутство з огляду на неповноту дослідження місцевим судом обставин щодо можливості відновити боржником платоспроможність шляхом укладення мирової угоди, питання про що було вирішено кредиторами через подання клопотання у справі з повідомленням про проведені на підприємстві боржника ремонтні роботи з метою підготовки для відновлення його роботи.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи постанову апеляційного господарського суду без змін, зазначив таке.

Частиною четвертою статті 96 Закону про банкрутство визначено, що положення цього Закону застосовуються до юридичних осіб - підприємств, що є об'єктами права державної власності, які не підлягають приватизації, в частині санації чи ліквідації після виключення їх у встановленому порядку з переліку таких об'єктів.

Згідно з додатком № 1 до Закону України "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації" та встановлено судами боржник включений до переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, з кодом 375289, який належить до сфери управління Мінагрополітики.

Водночас Закон України "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації" втратив чинність 20.10.2019 згідно з Законом України "Про визнання таким, що втратив чинність Закону України "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації" (розділ I Закону).

Відповідно до пункту 2 розділу III Закону України "Про визнання таким, що втратив чинність Закону України "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації" у справах про банкрутство державних підприємств, у тому числі казенних підприємств, або акціонерних товариств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50 відсотків, не застосовуються судова процедура санації, крім тих, що задіяні у виконанні державного оборонного замовлення, виробництві, розробленні, модернізації, ремонті, обслуговуванні озброєння та військової техніки, та судова процедура ліквідації, крім тих, що ліквідуються за рішенням власника протягом трьох років з дня набрання чинності цим Законом.

Крім того, з 21.10.2019 набрав чинності КУзПБ, згідно з пунктом 4 Прикінцевих та перехідних положень якого, подальший розгляд цієї справи про банкрутство здійснюється відповідно до положень КУзПБ.

Враховуючи викладене, КГС ВС погодився з висновками судів про встановлені щодо боржника як державного підприємства обмеження в застосуванні процедур санації чи ліквідації, як за нормами Закону про банкрутство – з підстав належності боржника (на час постановлення місцевим судом ухвали про закриття провадження у справі) до юридичних осіб – підприємств, що є об'єктами державної власності та включені до переліку об'єктів, що не підлягають приватизації, так і за нормами чинного на час ухвалення оскаржуваної постанови апеляційного суду КУзПБ – з підстав належності боржника до державних підприємств, які не задіяні у виконанні державного оборонного замовлення, виробництві, розробленні, модернізації, ремонті, обслуговуванні озброєння та військової техніки (на момент ухвалення оскаржуваної постанови апеляційним судом).

Підприємство боржника станом на день ухвалення місцевим судом рішення про закриття провадження у справі перебуває в процедурі розпорядження майном з 21.05.2018, тобто один рік та чотири місяці. За цей час відновлення платоспроможності боржника за допомогою існуючого механізму банкрутства не відбулося, вимоги кредиторів не задоволені, щодо боржника не було укладено мирової угоди, яка була б затверджена господарським судом, а також не виключено боржника у встановленому порядку з переліку об'єктів, що не підлягають приватизації.

Водночас, положення КУЗПБ, на відміну від положень Закону про банкрутство, який втратив чинність з набранням чинності КУЗПБ, не передбачають можливості укладення мирової угоди у справі про банкрутство.

Тож, враховуючи факт ухвалення апеляційним судом оскаржуваної постанови в період чинності з 21.10.2019 КУЗПБ, КГС ВС зазначив про помилковість висновку апеляційного суду в оскаржуваній постанові про передачу справи про банкрутство боржника до суду першої інстанції задля розгляду судом можливості укласти сторонами у цій справі мирової угоди.

Проте, КГС ВС погодився з висновком апеляційного суду про відсутність підстав для закриття провадження у справі про банкрутство боржника з огляду на неповноту дослідження місцевим судом обставин щодо можливості відновити боржником платоспроможність, в іншому порядку, ніж у межах мирової угоди, про можливість укладення якої помилково зазначив апеляційний суд. У зв'язку з цим КГС ВС зазначив про таке.

Відповідно до частини дев'ятої статті 23 Закону про банкрутство у процедурі розпорядження майном боржник має право на підставі ухвали господарського суду задовольнити всі вимоги конкурсних кредиторів за умови їх задоволення одночасно та в повному обсязі відповідно до реєстру вимог кредиторів.

Пунктом 7 частини першої статті 83 Закону про банкрутство передбачено, що господарський суд закриває провадження у справі про банкрутство, якщо боржник виконав усі зобов'язання перед кредиторами.

Аналогічне правове регулювання містять і норми КУЗПБ, відповідно до частини сьомої статті 41 якого, боржник, власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, власник корпоративних прав боржника, а у випадках, передбачених законодавством, - третя особа протягом провадження у справі про банкрутство з метою погашення вимог кредиторів та закриття провадження у справі мають право задовольнити всі вимоги конкурсних кредиторів відповідно до реєстру вимог кредиторів, крім неустойки (штрафу, пені).

Відповідно до пункту 4 частини першої статті 90 КУЗПБ господарський суд закриває провадження у справі про банкрутство, якщо відновлено платоспроможність боржника або погашені всі вимоги кредиторів згідно з реєстром вимог кредиторів.

За змістом наведених норм і Закон про банкрутство, що був чинний на час ухвалення рішення місцевим судом, і чинний КУЗПБ (у тому числі на час ухвалення оскаржуваної постанови апеляційним судом) передбачали можливість задоволення боржником вимог кредиторів у процедурі розпорядження майном за умови одночасного задоволення всіх визнаних судом у справі вимог кредиторів згідно з реєстром вимог кредиторів, що є підставою для закриття провадження у справі про банкрутство.

Крім того, можливість задоволення вимог кредиторів у процедурі розпорядження майном саме боржником обумовлена, зокрема, тим, що він продовжує свою господарську діяльність з можливістю отримувати дохід, зокрема від проданої продукції тощо, оскільки господарська діяльність банкрута

завершується закінченням технологічного циклу з виготовлення продукції з дня ухвалення постанови про визнання банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури (стаття 38 Закону про банкрутство та стаття 59 КУзПБ), а також можливістю у порядку, передбаченому КУзПБ, вчиняти правочини та здійснювати продаж активів (абзац другий частини сьомої та частина восьма статті 44 КУзПБ).

Стосовно спливу строку процедури розпорядження майном у справах про банкрутство державних підприємств КГС ВС зазначив про таке.

Норми частини другої статті 22 Закону про банкрутство та частини другої статті 44 КУзПБ встановлюють строк процедури розпорядження майном, зі спливом якої суд у підсумковому засіданні у процедурі розпорядження майном боржника має ухвалити рішення про перехід до наступної судової процедури (процедури санації, ліквідації, мирової угоди) або закрити провадження у справі.

Між тим, Закон про банкрутство (стаття 83) не містив спеціальних положень щодо визначення подальшої процедури провадження у справі про банкрутство у разі якщо державне підприємство – боржник, яке не підлягає приватизації, після спливу строку розпорядження майном не уклало мирової угоди у справі про банкрутство зі своїми кредиторами, а суд першої інстанції не встановив обставин для закриття провадження у справі за інших підстав – згідно з статтею 83 Закону про банкрутство.

Водночас, відповідно до положень статті 2 ГПК України на господарське судочинство покладений обов'язок забезпечення розумності строків розгляду справ, а на сторони – неприпустимість зловживання процесуальними правами. Відповідно до положень статті 5 ГПК України звернення до господарського суду повинно мати ефективний спосіб захисту порушених прав.

За змістом статей 22, 23, 24, 26, 27 Закону про банкрутство та статей 44, 45, 47-49 КУзПБ особливості здійснення процедури розпорядження майном боржника за загальною процедурою банкрутства та дій, що мають бути вчиненні протягом цієї процедури, впливають на її тривалість.

Суд дійшов висновку, що у справах про банкрутство, при вирішенні питання щодо подальшої процедури банкрутства, що підлягає застосуванню до боржника, за наслідками спливу встановленого законом та ухвалою суду строку, на який вводиться процедура розпорядження майном, судам належить враховувати тривалість процедури розпорядження майном на момент ухвалення рішення про подальшу процедуру банкрутства, а також обставини (якщо вони мали місце), що обумовили тривалу процедуру розпорядження майном – понад встановлену законом, зокрема: повноту та добросовісність виконання розпорядником майна покладених на нього законом обов'язків у процедурі розпорядження майном, чи мала місце заміна розпорядника майна та їх кількість, позицію визнаних у справі кредиторів стосовно подальшої процедури банкрутства боржника, здійснення оскарження та тривалість перегляду ухвалених у справі судових рішень тощо.

Отже, враховуючи встановлені судами факт здійснення заміни розпорядника майна у справі ухвалою від 17.10.2018 – після спливу п'яти місяців з дати запровадження у справі ухвалою від 21.05.2018 процедури розпорядження майном

боржника, тобто після спливу встановленого Законом про банкрутство строку в 115 днів; обставини вчинення лише арбітражним керуючим Бережним О.І. дій, що належить до виконання у процедурі розпорядження майном згідно з частиною п'ятою статті 22, 23, 24, 26 Закону про банкрутство; обставини проведення на момент ухвалення місцевим судом рішення про закриття провадження у цій справі на підприємстві боржника ремонтних робіт з метою підготовки для відновлення його роботи, що стало підставою для рішення комітету кредиторів про необхідність відновлення роботи підприємства з метою поступового погашення кредиторської заборгованості, КГС ВС дійшов висновку про неврахування місцевим судом під час ухвалення рішення про закриття провадження у справі про банкрутство боржника цих обставин, як таких, що обумовили тривалість процедури розпорядження майном боржника, а також обставин для можливого відновлення ним платоспроможності та задоволення визнаних у справі вимог кредиторів згідно з реєстром вимог кредиторів без застосування заборонених законом для боржника процедур санації та ліквідації, а також не передбаченої чинним КУзПБ процедури укладення мирової угоди.

Тому, КГС ВС частково погодився із висновками апеляційного суду про відсутність підстав для закриття провадження у справі про банкрутство боржника з огляду на неповноту дослідження місцевим судом обставин щодо можливості відновити боржником платоспроможність та задовольнити визнані у справі вимоги кредиторів згідно з реєстром вимог кредиторів, а також про передчасність ухваленого місцевим судом рішення про закриття провадження у справі про банкрутство, що правомірно скасовано апеляційним судом.

Крім того, КГС ВС зауважив на тому, що продовження провадження у цій справі про банкрутство боржника задля надання йому можливості погасити вимоги кредиторів у процедурі розпорядження майном дає можливість досягти процесуальної економії та запобігти повторному (неодноразовому) порушенню провадження у справі про банкрутство боржника.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 26.05.2020 у справі № 922/1200/18 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89623929>.

Факт включення підприємства до Переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, затвердженого постановою КМУ № 83 від 04.03.2015, зумовлює застосування до спірних правовідносин положень частин першої та другої статті 4 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" щодо заборони приватизації. Таке підприємство не підлягає приватизації в силу закону, тому до нього не можуть бути застосовані санація та ліквідація

КГС ВС розглянув касаційну скаргу Державного агентства резерву України на постанову Північно-західного апеляційного господарського суду від 05.02.2019 у справі № 903/123/15 про банкрутство ДП "Луцький комбінат хлібопродуктів №2" і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою Господарського суду Волинської області від 10.03.2015 порушено провадження у справі про банкрутство ДП «Луцький комбінат хлібопродуктів №2».

Ухвалою Господарського суду Волинської області від 07.11.2018, залишеною без змін постановою Північно-західного апеляційного господарського суду від 05.02.2019, провадження у справі закрито.

Постановляючи ухвалу про закриття провадження у справі, суд першої інстанції, керуючись приписами частини третьої статті 214 ГК України, частини першої статті 7, пункту 12 частини першої статті 83, частини четвертої статті 96 Закону про банкрутство, статті 4 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна", виходив з того, що за час провадження у даній справі на стадії розпорядження майном впродовж більше трьох років відновлення платоспроможності боржника за допомогою існуючого механізму банкрутства не відбулося, вимоги кредиторів не задоволені, кредиторами та боржником не було укладено мирової угоди, боржника – майновий комплекс ДП "Луцький комбінат хлібопродуктів №2" не виключено у встановленому порядку з переліків об'єктів державної власності, що не підлягають приватизації, та що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави, що в цілому унеможлиблює введення щодо державного підприємства – боржника таких судових процедур банкрутства як санація та ліквідація. Тож, подальше безпідставне затягування процедури банкрутства на стадії розпорядження майном призведе лише до порушення прав як боржника, так і кредиторів та завдання їм додаткових витрат, зокрема, щодо оплати послуг арбітражного керуючого. Крім того, внаслідок дії мораторію на задоволення вимог кредиторів останні позбавлені можливості отримати задоволення своїх грошових вимог.

Постановою Північно-західного апеляційного господарського суду від 05.02.2019 ухвалу Господарського суду Волинської області від 07.11.2018 залишено без змін.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи постанову апеляційного господарського суду без змін, зазначив таке.

Приписами частини четвертої статті 96 Закону про банкрутство встановлено обмеження щодо можливості застосування до юридичних осіб – підприємств, що є об'єктами права державної власності, які не підлягають приватизації, положень цього Закону в частині санації та ліквідації. До таких суб'єктів господарювання можуть бути застосовані виключно процедури розпорядження майном та мирова угода. При цьому, застосування таких судових процедур банкрутства як санація та ліквідація є можливим лише після виключення юридичної особи – боржника у встановленому порядку з переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації.

За змістом частини другої статті 5 Закону України "Про приватизацію державного майна" в редакції Закону України № 1170-VII від 27.03.2014, чинній на дату порушення щодо ДП "Луцький комбінат хлібопродуктів №2" справи про

банкрутство (ухвала суду від 10.03.2015), вбачається, що законодавцем встановлено обмеження щодо приватизації об'єктів, що мають загальнодержавне значення, зокрема, об'єктів та майна, які забезпечують виконання державою своїх функцій, забезпечують обороноздатність держави, її економічну незалежність, та об'єкти права власності Українського народу, майно, що становить матеріальну основу суверенітету України.

Аналогічна правова норма передбачена приписами частин першої та другої статті 4 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна" в редакції Закону України № 2269-VIII від 18.01.2018, чинній на момент прийняття оскаржуваних рішень місцевого (07.11.2018) та апеляційного (05.02.2019) судів.

Судами встановлено, що за змістом пунктів 1.1., 3.1., 3.2.8. Статуту ДП "Луцький комбінат хлібопродуктів №2", затвердженого наказом Мінагрополітики України № 37 від 23.01.2014, вбачається, що ДП "Луцький комбінат хлібопродуктів №2" засновано на державній власності та входить до сфери управління Мінагрополітики України та є йому підзвітним. Підприємство утворено з метою здійснення господарської діяльності для одержання прибутку, максимізації добробуту населення країни. Предметом діяльності товариства є, зокрема, забезпечення інтересів Волинської області щодо закупівлі за дорученням центральних органів виконавчої влади та обласної державної адміністрації продовольчого і фуражного зерна для забезпечення виробництва борошна, крупів, хлібобулочних і макаронних виробів, комбікормів та інших харчових і кормових продуктів.

Відповідно до постанови КМУ "Про затвердження переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави" № 83 від 04.03.2015 серед підприємств, що забезпечують розміщення і зберігання матеріальних цінностей державного резерву, визначено – "00953065, Державне підприємство "Луцький комбінат хлібопродуктів №2".

Тож процедура банкрутства ДП "Луцький комбінат хлібопродуктів №2" здійснюється з врахуванням положень законодавства про приватизацію державного майна та приписів частини четвертої статті 96 Закону про банкрутство, якими заборонено приватизацію підприємств, що мають загальнодержавне значення, зокрема, таких, які забезпечують економічну незалежність держави, та передбачено можливість застосування щодо зазначених суб'єктів господарювання процедур санації та ліквідації лише після їх виключення з переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, та з переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави.

Як вбачається з матеріалів справи та встановлено судами, провадження у справі про банкрутство ДП "Луцький комбінат хлібопродуктів №2" (код ЄДРПОУ 00953065) порушено ухвалою Господарського суду Волинської області від 10.03.2015. Цією ж ухвалою суду введено мораторій на задоволення вимог кредиторів та процедуру розпорядження майном боржника, строк якої неодноразово продовжувався місцевим господарським судом.

Отже, на дату проведення місцевим судом 07.11.2018 підсумкового засідання процедура розпорядження майном боржника тривала більш як три роки і за цей час комітетом кредиторів та боржником не було укладено мирової угоди з поданням її на затвердження до господарського суду. Також, орган управління майном боржника – Мінагрополітики України не вбачало перспективи продовження процедури банкрутства, реальних шляхів укладення мирової угоди та погашення кредиторської заборгованості та зазначило про те, що державне підприємство – боржник перебуває в переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, та в переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави, що виключає можливість застосування до нього таких судових процедур як санація та ліквідація.

Виходячи з аналізу положень статті 2 ГПК України, на господарське судочинство покладено обов'язок забезпечення розумності строків розгляду справ, а на сторони – неприпустимість зловживання процесуальними правами. Крім того, виходячи з аналізу приписів статті 5 ГПК України, звернення до господарського суду повинно мати ефективний спосіб захисту порушених прав.

Місцевий та апеляційний господарські суди прийняли до уваги вчинення розпорядником майна боржника належних заходів у процедурі розпорядження майном, яка триває понад три роки, а саме щодо розгляду вимог усіх кредиторів, складення реєстру вимог кредиторів та подання його до суду на затвердження, організації проведення зборів кредиторів, на яких було утворено комітет кредиторів боржника, як орган колективного представництва інтересів кредиторів. Разом з тим, комітет кредиторів боржника та орган управління боржником не проявили упорядкованого тривалого періоду процедури розпорядження майном боржника здатності на досягнення компромісу та волевиявлення на укладення мирової угоди на стадії розпорядження майном.

Відтак, враховуючи баланс інтересів боржника та кредиторів, відсутність ефективних наслідків діяльності кредиторів та арбітражного керуючого протягом тривалого провадження у справі про банкрутство на стадії розпорядження майном (понад три роки), відсутність наслідків з укладення мирової угоди між кредиторами та боржником, прийнявши до уваги завдання господарського судочинства щодо справедливого, неупередженого та своєчасного вирішення судом спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, суди першої та апеляційної інстанцій дійшли правильного висновку про закриття провадження у справі на підставі пункту 12 частини першої статті 83 Закону про банкрутство та пункту 1 частини першої статті 231 ГПК України, оскільки законодавцем заборонено введення подальших процедур банкрутства (санації та ліквідації) ДП "Луцький комбінат хлібопродуктів №2", приватизація якого заборонена законом, а заходів до укладення мирової угоди, що мало б наслідком закриття провадження у справі, боржник та кредитори не вчинили.

Доводи Держрезерву України про відсутність боржника – ДП "Луцький комбінат хлібопродуктів №2 (45650, Волинська область, Луцький район, село Рованці вулиця Промислова, 4, код ЄДРПОУ 00953065) в Переліку об'єктів права

державної власності, що не підлягають приватизації, затвердженого Законом України № 847-XIV від 07.07.1999, що свідчить про можливість переходу зі стадії розпорядження майном боржника до процедури його санації чи ліквідації, КГС ВС відхилив як необґрунтовані, оскільки факт включення ДП "Луцький комбінат хлібопродуктів №2 (код ЄДРПОУ 00953065) до Переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, затвердженого постановою КМУ № 83 від 04.03.2015, зумовлює застосування до спірних правовідносин положень частини другої статті 5 Закону України "Про приватизацію державного майна" та частин першої, другої статті 4 Закону України "Про приватизацію державного і комунального майна", якими заборонено приватизацію об'єктів загальнодержавного значення, зокрема, об'єктів та майна, які забезпечують виконання державою своїх функцій та забезпечують її економічну незалежність.

Отже, ДП "Луцький комбінат хлібопродуктів №2 (код ЄДРПОУ 00953065), яке засновано на державній власності та відповідно до його статутної діяльності здійснює забезпечення інтересів Волинської області щодо закупівлі зерна для виробничих потреб, не підлягає приватизації в силу закону, тому до зазначеного державного підприємства не можуть бути застосовані санація та ліквідація, а є можливим завершення процедури його банкрутства лише шляхом укладення мирової угоди.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 21.05.2019 у справі № 903/123/15 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82220769>.

Предметом провадження у справі про банкрутство є досягнення легітимної мети визначеної Законом про банкрутство, яким встановлено умови та порядок відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом та застосування ліквідаційної процедури з метою повного або часткового задоволення вимог кредиторів

КГС ВС розглянув касаційну скаргу Міністерства аграрної політики та продовольства України на постанову Північно-західного апеляційного господарського суду від 24.07.2019 у справі № 906/1290/15 про банкрутство ДП "Червоненський завод продтоварів" і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою Господарського суду Житомирської області від 21.05.2019 у справі № 906/1290/15 задоволено клопотання прокуратури Житомирської області про закриття провадження у справі; задоволено частково клопотання Державного концерну спиртової та лікеро – горілчаної промисловості про припинення провадження у справі; задоволено клопотання Міністерства юстиції України про закриття провадження у справі; провадження у справі № 906/1290/15 про банкрутство ДП "Червоненський завод продтоварів" закрито.

Постановою Північно-західного апеляційного господарського суду від 24.07.2019 ухвалу від 21.05.2019 скасовано, справу направлено до Господарського суду Житомирської області для продовження розгляду.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, скасовуючи постанову апеляційного господарського суду та залишаючи ухвалу місцевого господарського суду в силі, зазначив таке.

Частиною четвертою статті 96 Закону про банкрутство визначено, що положення цього Закону застосовуються до юридичних осіб – підприємств, що є об'єктами права державної власності, які не підлягають приватизації, в частині санації чи ліквідації після виключення їх у встановленому порядку з переліку таких об'єктів.

Згідно з частиною третьою статті 214 ГК України до державних підприємств, які відповідно до закону не підлягають приватизації, вказані процедури застосовуються в частині санації чи ліквідації лише після виключення їх у встановленому порядку з переліку об'єктів, що не підлягають приватизації.

Судові процедури санації та ліквідації щодо боржника, включеного до переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, відповідно до Закону України "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації" можуть бути здійснені тільки після виключення боржника з цього переліку.

Єдиним можливим завершенням процедури банкрутства такого боржника згідно із законом, чинним на момент ухвалення рішень судами попередніх інстанцій, є укладення мирової угоди у справі про банкрутство на стадії розпорядження майном.

Отже, суди попередніх інстанцій дійшли правильного висновку, що зазначені норми та положення Закону України "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації", чинного на момент ухвалення рішень судами попередніх інстанцій, встановлюють обмеження в застосуванні норм Закону про банкрутство щодо процедур санації чи ліквідації до юридичних осіб – підприємств, що є об'єктами державної власності та включені до переліку об'єктів, що не підлягають приватизації.

Водночас процедури банкрутства за приписами Закону про банкрутство, мають строковий характер.

Пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, учасником якої є Україна, визначено, що кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Згідно з пунктом 12 частини першої статті 83 Закону про банкрутство господарський суд закриває провадження у справі про банкрутство в інших випадках, передбачених законом.

Беручи до уваги, що провадження у справі про банкрутство ДП "Червоненський завод продтоварів" триває понад три роки на стадії розпорядження майном, боржник за цей період (станом на дату прийняття оскаржуваної постанови суду апеляційної інстанції) не був виключений з переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, і це унеможливило застосування щодо нього процедур санації чи ліквідації, комітетом кредиторів та боржником не укладено мирової угоди в процедурі розпорядження майном у цій справі, а також те, що чинний у справі про банкрутство мораторій упродовж тривалого часу забороняє задоволення вимог конкурсних кредиторів боржника, для забезпечення принципів розгляду справи впродовж розумного строку незалежним та безстороннім судом і гарантування правової певності кредиторів, вимоги яких визнані судом, включені до реєстру згідно з ухвалою попереднього засідання у справі про банкрутство і не можуть бути задоволені понад три роки через дію мораторію у справі про банкрутство, для забезпечення принципів розгляду справи впродовж розумного строку незалежним та безстороннім судом та гарантування правової певності кредиторів, суд першої інстанції дійшов правильного висновку про закриття провадження у справі про банкрутство ДП "Червоненський завод продтоварів", відповідно до загальних процесуальних норм (пункт 2 частини першої статті 231 ГПК України) та статті 6 Конвенції.

Палата для розгляду справ про банкрутство КГС ВС зазначила, що "відсутність предмета спору" в розумінні пункту 2 частини першої статті 231 ГПК України означає припинення існування спірних правовідносин внаслідок певних обставин (оплати боргу, знищення предмета спору, скасування оспорюваного акта).

Зазначене не виключає можливості припинення предмета спору на підставі законодавчого припису. В цьому випадку таким законодавчим приписом є вимоги частини четвертої статті 96 Закону про банкрутство (чинного на момент ухвалення рішень судів попередніх інстанцій), які обмежують можливість здійснення процедури банкрутства підприємства, що не підлягає приватизації, щодо переходу до процедур санації та ліквідації. Отже, процедура розпорядження майном може завершитися укладенням мирової угоди у справі про банкрутство або закриттям провадження у справі про банкрутство із застосуванням пункту 2 частини першої статті 231 ГПК України.

Предметом провадження у справі про банкрутство є досягнення легітимної мети визначеної Законом про банкрутство, яким встановлено умови та порядок відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом та застосування ліквідаційної процедури з метою повного або часткового задоволення вимог кредиторів.

З огляду на викладене наявність встановленого законом обмеження щодо застосування до боржника, який не був виключений з переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, процедур санації чи ліквідації (частина четверта статті 96 Закону про банкрутство), неукладення впродовж тривалого часу мирової угоди в процедурі розпорядження майном у цій справі та відсутність у зв'язку з наведеним успішного завершення процедури банкрутства

боржника позбавляють можливості досягнення легітимної мети Закону про банкрутство.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 10.12.2019 у справі № 906/1290/15 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86400486>.

Аналогічна правова позиція викладена у постанові КГС ВС від 12.12.2019 у справі № 923/382/14.

У випадку тривалого здійснення провадження у справі про банкрутство з неможливістю його завершення із застосуванням спеціальних норм законодавства про банкрутство, при вирішенні питання про наявність/відсутність підстав для закриття провадження у справі суд не позбавлений можливості застосувати загальні процесуальні норми з метою забезпечення права на справедливий суд в розумінні строків розгляду справи та забезпечення балансу інтересів кредиторів та боржника під час судового провадження

КГС ВС розглянув касаційну скаргу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України на ухвалу Господарського суду міста Києва від 25.06.2018 та постанову Київського апеляційного господарського суду від 05.09.2018 в частині закриття провадження у справі № 910/3704/13 про банкрутство ДП "ДПІ "Діпроверф" і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою Господарського суду міста Києва від 11.03.2013 порушено провадження у справі № 910/3704/13 про банкрутство ДП "ДПІ «Діпроверф»

Ухвалою від 25.06.2018, залишеною без змін постановою Київського апеляційного господарського суду від 05.09.2018, відмовлено у задоволенні заяв Міністерства економічного розвитку і торгівлі України про закриття (припинення) провадження у справі.

Ухвалюючи рішення про відмову у задоволенні заяв Міністерства економічного розвитку і торгівлі України про закриття (припинення) провадження у справі про банкрутство ДП "ДПІ "Діпроверф", суд першої інстанції, з яким погодився апеляційний суд, виходив з того, що вказані обмеження щодо процедури банкрутства ДП "ДПІ "Діпроверф", на які посилається Мінекономрозвитку, не може бути підставою закриття провадження у даній справі, а матеріалами справи підтверджується наявність дій, направлених на укладення мирової угоди. При цьому, суди дійшли висновку, що чинним законодавством не передбачено такої підстави для закриття (припинення) провадження у справі про банкрутство, як затягування розгляду справи у процедурі розпорядження майном за відсутності можливості переходу до іншої судової процедури у справі про банкрутство та відсутності підписаної боржником та погодженої міністерством мирової угоди.

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, скасовуючи оскаржувані рішення судів попередніх інстанцій в частині закриття провадження у справі та направляючи справу на новий розгляд, зазначив таке.

Відповідно до Додатку № 2 Закону України "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації" ДП "ДПІ "Діпроверф" віднесено до Переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, але можуть бути корпоратизовані.

Частиною першою статті 7 Закону про банкрутство передбачено застосування щодо боржника таких судових процедур банкрутства: розпорядження майном боржника; мирова угода; санація (відновлення платоспроможності) боржника; ліквідація банкрута.

Згідно з частиною четвертою статті 96 Закону про банкрутство, положення цього Закону застосовуються до юридичних осіб – підприємств, що є об'єктами права державної власності, які не підлягають приватизації, в частині санації чи ліквідації після виключення їх у встановленому порядку з переліку таких об'єктів.

Крім того, обмеження у застосуванні норм Закону про банкрутство (щодо процедур санації чи ліквідації) до юридичних осіб – підприємств, що є об'єктами права державної власності та які включені до переліку об'єктів, що не підлягають приватизації, встановлені також положеннями частини третьої статті 214 ГК України і Закону України "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації".

Враховуючи викладене, на ДП "ДПІ "Діпроверф" поширюється дія частини четвертої статті 96 Закону про банкрутство, а, відтак, щодо підприємства боржника у даній справі не можуть бути застосовані процедури санації чи ліквідації, а єдиним успішним завершенням процедури банкрутства такого боржника залишається укладення мирової угоди на стадії розпорядження майном.

Як вбачається з матеріалів справи та встановлено попередніми судовими інстанціями, розпорядником майна боржника було скликано збори комітету кредиторів, які відбулися 30.11.2017, відповідно до протоколу яких зборами комітету кредиторів було прийнято рішення про укладення мирової угоди у справі № 910/3704/13 про банкрутство ДП "ДПІ "Діпроверф" на умовах відстрочки і розстрочки та доручення голові комітету кредиторів підписати від імені комітету кредиторів затверджену мирову угоду у справі про банкрутство ДП "ДПІ "Діпроверф" та звернутися до Господарського суду міста Києва з клопотанням про затвердження мирової угоди.

Водночас, судами встановлено, що затверджена на комітеті кредиторів 30.11.2017 та підписана зі сторони комітету кредиторів мирова угода на даний час боржником не підписана та на адресу Мінекономрозвитку на погодження не направлялась.

Дослідивши наведені обставини, місцевий суд, з яким погодився суд апеляційної інстанції, дійшов висновку про наявність дій, направлених на укладення мирової угоди у даній справі та безпідставність доводів Мінекономрозвитку у поданих заявах про закриття (припинення) провадження у справі.

Разом з тим, при вирішенні спору у даній справі, судом першої інстанції не було враховано приписи статті 79 Закону про банкрутство, згідно з якими мирова угода укладається у письмовій формі та підлягає затвердженню господарським судом,

про що зазначається в ухвалі господарського суду про закриття провадження у справі про банкрутство. Мирова угода набирає чинності з дня її затвердження господарським судом і є обов'язковою для боржника (банкрута), кредиторів.

Як вбачається з матеріалів справи, на стадії розпорядження майном, яка була введена ухвалою Господарського суду міста Києва від 11.03.2013 та триває більше 6 років, за умови законодавчо встановленої заборони на застосування щодо боржника процедури санації чи ліквідації, сторонами не було укладено мирову угоду, яка була б затверджена господарським судом.

Встановлена судами наявність дій, направлених на укладення мирової угоди, не свідчить про обов'язкове її укладення та в подальшому її затвердження господарським судом, як того вимагають норми Закону про банкрутство.

Крім того, судом першої інстанції було досліджено та встановлено, що кредитори неодноразово намагалися врегулювати спір шляхом укладення мирової угоди та, як вбачається з матеріалів справи і не заперечується сторонами, домовленостей між кредиторами, боржником та Мінекономрозвитку досягнуто не було, мирову угоду на стадії розпорядження майном впродовж тривалого часу не укладено.

В контексті зазначеного, КГС ВС звернув увагу, що відповідно до статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка ратифікована Україною 17.07.1997 та є частиною національного законодавства, кожний має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом.

Європейський суду з прав людини у Рішенні у справі "Сюрмелі проти Німеччини" від 08.06.2006 визнав порушенням пункту 1 статті 6 Конвенції тривалість судового провадження, яке тривало у судах понад 16 років та відсутність ефективних засобів оскарження затяжного характеру триваючого розгляду цивільної справи в національному законодавстві Німеччини.

При цьому, місцевим господарським судом в порушення статті 86 ГПК України не було надано оцінки всім обставинам справи та доводам сторін щодо можливості в розумні строки укладення у даній справі мирової угоди, зокрема, мирової угоди, затвердженої на комітеті кредиторів 30.11.2017.

Так, зокрема, виходячи з того, що процедура розпорядження майном ДП "ДПІ "Діпроверф" триває вже більше 6 років, суд першої інстанції мав обов'язково дослідити та з'ясувати реальну можливість затвердження у даній справі мирової угоди, врахувати при вирішенні спору, що діючий у справі мораторій упродовж значного строку забороняє задоволення вимог кредиторів боржника, а безпідставне затягування процедури банкрутства на стадії розпорядження майном може привести до порушення прав боржника, кредиторів та заподіяння додаткових витрат у даній справі.

На вказані недоліки рішення суду першої інстанції апеляційний суд уваги не звернув та їх не усунув. При цьому, суд апеляційної інстанції припустився аналогічних порушень, не звернув уваги на приписи наведених вище норм,

не дослідив всі обставини, які входять до предмету доказування у даній справі, що є порушенням вимог статті 269 ГПК України.

Водночас, при оцінці конкретних обставин справи, суд має враховувати дотримання балансу інтересів як кредиторів, так і боржника при одночасному врахуванні вимог чинного законодавства, що судами першої та апеляційної інстанцій при розгляді заяви Мінекономрозвитку про закриття провадження у справі про банкрутство ДП "ДПІ "Діпроверф" зроблено не було.

КГС ВС звернув увагу, що у випадку тривалого здійснення провадження у справі про банкрутство з неможливістю його завершення із застосуванням спеціальних норм законодавства про банкрутство, при вирішенні питання про наявність/відсутність підстав для закриття провадження у справі, суд не позбавлений можливості застосувати загальні процесуальні норми з метою забезпечення права на справедливий суд в розумінні строків розгляду справи та забезпечення балансу інтересів кредиторів та боржника під час судового провадження.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 21.11.2018 у справі № 910/3704/13 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78366449>.

Провадження у справі мало бути закритим згідно з пунктом 1 частини першої статті 231 ГПК України, оскільки законодавцем заборонено введення подальших процедур банкрутства, а заходів до укладення мирової угоди та закриття провадження у зв'язку з цим сторони спірних правовідносин не вчинили

КГС ВС розглянув касаційну скаргу АТ "Скай Банк" на ухвалу Господарського суду Харківської області від 03.10.2018 та постанову Східного апеляційного господарського суду від 21.01.2019 у справі № Б-19/30-06 про банкрутство ДП "Івашківський спиртзавод" і прийняв постанову, в якій зазначив таке.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 17.03.2006 порушено провадження у справі про банкрутство ДП "Івашківський спиртзавод".

Ухвалою від 03.10.2018 Господарський суд Харківської області припинив провадження у справі про банкрутство ДП "Івашківський спиртзавод".

Ухвала місцевого суду мотивована тим, що за час провадження у справі відновлення платоспроможності боржника за допомогою існуючого механізму банкрутства не відбулося, вимоги кредиторів не задоволені, щодо боржника не було укладено мирову угоду, яка була б затверджена господарським судом, рівно як і не виключено боржника у встановленому порядку з переліку об'єктів, що не підлягають приватизації. Відтак, подальше безпідставне затягування процедури банкрутства на стадії розпорядження майном, за відсутності будь-якої реальної можливості переходу до наступних процедур банкрутства (санації), призведе лише до порушення прав як боржника, так і поточних кредиторів та заподіяння їм додаткових збитків. При цьому, суд зауважив, що внаслідок дії мораторію на задоволення вимог кредиторів останні позбавлені можливості

отримати задоволення своїх грошових вимог, а також нараховувати на ці вимоги штрафні санкції. Подальше знаходження в процедурі розпорядження майном також ускладнює механізми задоволення вимог поточних кредиторів. Тож місцевий суд, врахувавши, що чинним законодавством не передбачено право суду з власної ініціативи переходити до наступних процедур банкрутства або зобов'язувати сторони укласти мирову угоду, а за дванадцять років знаходження підприємства боржника в процедурі санації комітетом кредиторів або засновниками підприємства жодних рішень на укладення мирової угоди або введення процедури санації прийнято не було, дійшов висновку, що подальше затягування процедури банкрутства на стадії розпорядження майном за відсутності реальної можливості переходу до наступних процедур банкрутства є недоцільним, подальший розгляд такого спору не підлягає вирішенню в порядку господарського судочинства, що узгоджується з положеннями статті 11 ГПК України, статті 5 Закону про банкрутство.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 21.01.2019 резолютивну частину ухвали місцевого господарського суду змінено шляхом викладення її другого абзацу в такій редакції: "Закрити провадження у справі про банкрутство Державного підприємства "Івашківський спиртзавод".

ОЦІНКА СУДУ

КГС ВС, залишаючи без змін постанову апеляційного суду, зазначив таке.

Процедура розпорядження майном боржника ДП "Івашківський спиртзавод" триває більш як 12 років і за цей час комітетом кредиторів та боржником не було укладено мирової угоди з поданням її на затвердження до господарського суду. Також, орган управління майном боржника – Міністерство аграрної політики та продовольства України не вбачало перспективи продовження процедури банкрутства, реальних шляхів укладення будь-якої мирової угоди та погашення кредиторської заборгованості, у зв'язку з чим зазначило про відсутність виділення коштів з Державного бюджету України для погашення боргів підприємства – боржника.

КГС ВС погодився з висновками судів про застосування до боржника у даній справі положень Закону про банкрутство в редакції Закону України № 2343-XII станом на 04.11.2012, оскільки провадження у справі перебувало на стадії розпорядження майном боржника, введеній 17.03.2006.

Отже, щодо боржника слід застосовувати приписи частини п'ятої статті 5 Закону про банкрутство, згідно з якими положення цього Закону застосовуються до юридичних осіб – підприємств, що є об'єктами права державної власності, які не підлягають приватизації, в частині санації чи ліквідації після виключення їх у встановленому порядку з переліку таких об'єктів.

Закон про банкрутство у зазначеній редакції (стаття 40) не містив спеціальних положень щодо визначення процедури провадження у справі про банкрутство після того, як державне підприємство – боржник, яке не підлягає приватизації, не уклало мирової угоди у справі про банкрутство зі своїми кредиторами. Відтак, у спірному

випадку суд повинен ухвалювати рішення із застосуванням норм ГПК України, які визначають процедуру розгляду справ загального позовного провадження.

Частиною третьою статті 214 ГК України передбачено, що до державних підприємств, які відповідно до закону не підлягають приватизації, процедури банкрутства застосовуються в частині санації чи ліквідації лише після виключення їх у встановленому порядку з переліку об'єктів, що не підлягають приватизації.

Отже, законодавець застосував заборону щодо здійснення подальшого провадження у справі про банкрутство в частині санації чи ліквідації, якщо державне підприємство-боржник не виключено з переліку об'єктів, що не підлягають приватизації.

Виходячи з аналізу положень статті 2 ГПК України, на господарське судочинство покладено обов'язок забезпечення розумності строків розгляду справ, а на сторони – неприпустимість зловживання процесуальними правами. Крім того, відповідно до статті 5 ГПК України звернення до господарського суду повинно мати ефективний спосіб захисту порушених прав.

Закриваючи провадження у праві про банкрутство, апеляційний суд прийняв до уваги вчинення розпорядниками майна боржника належних заходів у процедурі розпорядження майном, яка триває понад 12 років, що полягають у розгляді вимог усіх кредиторів, склання реєстру вимог кредиторів та подання його суду на затвердження, організації проведення зборів кредиторів, на яких було утворено комітет кредиторів боржника, як орган колективного представництва інтересів кредиторів, організації ведення господарської діяльності з досягненням прибутковості боржника. Разом з тим, комітет кредиторів боржника та орган управління боржником не проявили упродовж тривалого періоду процедури розпорядження майном боржника здатності на досягнення компромісу та волевиявлення на укладення мирової угоди на стадії розпорядження майном.

Тож, враховуючи баланс інтересів боржника та кредиторів (як конкурсних, так і поточних), відсутність ефективних наслідків діяльності кредиторів та арбітражного керуючого протягом тривалого продовження справи про банкрутство на стадії розпорядження майном (понад 12 років), відсутність наслідків з укладення мирової угоди між кредиторами та боржником, взявши до уваги завдання господарського судочинства щодо справедливого, неупередженого та своєчасного вирішення судом спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, апеляційний суд дійшов правильного висновку про те, що провадження у справі мало бути закритим згідно з пунктом 1 частини першої статті 231 ГПК України, оскільки законодавцем заборонено введення подальших процедур банкрутства, а заходів до укладення мирової угоди та закриття провадження у справі у зв'язку з цим сторони спірних правовідносин не вчинили.

Відповідно до статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка ратифікована Україною 17.07.1997 та є частиною національного законодавства, кожний має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом.

Згідно з Рішенням Європейського суду з прав людини у справі "Сюрмелі проти Німеччини" від 08.06.2006 визнано порушенням пункту 1 статті 6 Конвенції тривалість судового провадження, яке тривало у судах понад 16 років та відсутність ефективних засобів оскарження зтяжнього характеру триваючого розгляду цивільної справи в національному законодавстві Німеччини.

Беручи до уваги, що провадження у справі про банкрутство ДП "Івашківський спиртзавод" триває більш як 12 років на стадії розпорядження майном, неукладення комітетом кредиторів та боржником мирової угоди в процедурі розпорядження майном у даній справі упродовж 10 років, а також те, що існуючий у справі про банкрутство мораторій упродовж значного періоду в часі забороняє задоволення вимог конкурсних кредиторів боржника, для забезпечення принципів розгляду справи впродовж розумного строку незалежним та безстороннім судом та правової певності кредиторів, вимоги яких є визнаними за судовими рішеннями, зокрема, згідно з ухвалою попереднього засідання у справі про банкрутство, та не можуть задовольнятися упродовж більше 10 років через існуючий мораторій у справі про банкрутство, КГС ВС визнав обґрунтованим та справедливим ухвалене у справі рішення про закриття провадження у справі про банкрутство, виходячи також з принципів судочинства, закладених у статтю 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Такий принцип узгоджується з національним законодавством та відповідає приписам частини першої статті 231 ГПК України, яка унеможлиблює судове провадження в господарському судочинстві у випадках, прямо заборонених законом, що має місце в цій справі згідно з частиною третьою статті 214 ГК України.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 23.04.2019 у справі № Б-19/30-06 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82130588>.

Огляд постанов Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду, прийнятих у справах про банкрутство державних підприємств та підприємств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50 відсотків. Рішення, внесені до ЄДРСР, за 2018 – 2020 роки / упоряд. Судова палата для розгляду справ про банкрутство (II). Київ, 2020. 42 стор.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua